

Ympäristöskeptikkojen strategiat ja taistelu tiedosta

JACQUES, PETER J. (2009). *Environmental scepticism. Ecology, power and public life*. 222 s. Ashgate, Farnham.

Floralalaisen politiikantutkija Peter Jacquesin tuoreen teoksen teemana on ympäristön tilaa ja ongelmia koskeva skeptisismi. Skeptisismi kyseenalaistaa globaalin ympäristöhuolen tieteellisen perustan. Kirjoittaja tarkastelee ilmiötä yhteiskunnallisena vastarintaliikkeenä, joka on luonteeltaan hyvin organisoitunut, varsin yhtenäinen ja aktiivisesti toimiva. Liikkeen ytimen muodostavat lähinnä pohjoisamerikkalaiset, usein lähellä yritysmaailmaa työskentelevät tutkimuslaitokset, jotka toivat alun perin 1960-luvulla avoimesti esille epäilyksensä ympäristön tilaa koskevaa huolta kohtaan. Sittemmin nämä organisaatiot ovat suuntautuneet globaaleihin ympäristökysymyksiin. Ne pyrkivät yleensä piilottamaan ympäristöhuolen vastaisen asenteensa. Piilotelu on tarpeen, koska skeptisismi koetaan yleisen käsityksen vastaiseksi.

Jacques tulkitsee vastarintaliikkeen nousun reaktioksi modernisaation murtumiselle ja teollisteknisen järjestelmän kriisille. Modernisaatio on tuottanut kestävämpiä taloudellisia ja poliittisia suhteita, jotka ympäristöliike on kyseenalaistanut. Skeptinen vastarintaliike pyrkii vastaavasti puolustamaan modernisaatiota. Skeptisismi rakentuu äärimmäisen ihmiskeskiseen käsitykseen ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta. Sille ominaista on ”omistava individualismi” (*possessive individualism*), joka korostaa omaisuutta ja omistamista. Skeptisismi ei tunnusta teollisen ja taloudellisen toiminnan vaikuttavan haitallisesti ympäristöön ja sen tilaan. Tämä johtaa kirjoittajan mielestä kapeaan käsitykseen ihmisen, luonnon ja talouden välisistä suhteista. Skeptisismi ja modernismi tarvitsevat ja tuottavat myös ”toisia”. Yhteiskunnallisesti toiseutetut ryhmät ja kategoriat, kuten alkuperäiskansat, naiset ja luonto, ovat skeptikoille modernismin aineenvaihdon väälttämätöntä ainesta.

Jacquesin mielestä skeptisismien ongelmana on se, että se ohjaa julkisen keskustelun tiettyihin kysymyksiin. Keskustelun kohteena ovat globaalit pohjoisen ihmiset ja heidän ongelmansa. Sen sijaan globaalit etelän ihmiset sivuutetaan, vaikka skeptinen vastarintaliike väittääkin puolustavansa heidän oikeuksiaan. Skeptisismi voi halvaannuttaa yhteiskunnallisen keskustelun, jolloin ihmisen toiminnan todelliset seuraukset unohtuvat. Kirjoittajan mielestä esimerkiksi sivilisaatioiden romahtamiset ovat olleet toistuva ilmiö ihmiskunnan historiassa, vaikka skeptisen vastarintaliikkeen jäsenet vähättelevät niitä.

Teos on hieman hämmäntävä lukokokemus. Se tarkastelee ajankohtaisia ja mielenkiintoista ilmiötä, joka ilme-

nee eri tavoin erityisesti läntisissä teollisuusmaissa. Jacques tarttuu ilmiöön jämäkästi, tekee sen näkyväksi ja analysoi sitä, tosin keskittyen pohjoisamerikkalaiseen skeptiseen vastarintaliikkeeseen. Teoksen mielenkiintoisinta antia on liitteenä oleva luettelo kirjoittajista ja organisaatioista, jotka Jacquesin mukaan kuuluvat tähän liikkeeseen. Hän kertoo organisaatioiden kehityksestä, strategioista ja skeptiseen vastarintaliikkeeseen kuuluvien jäsenten ja organisaatioiden välisistä näkemyseroista.

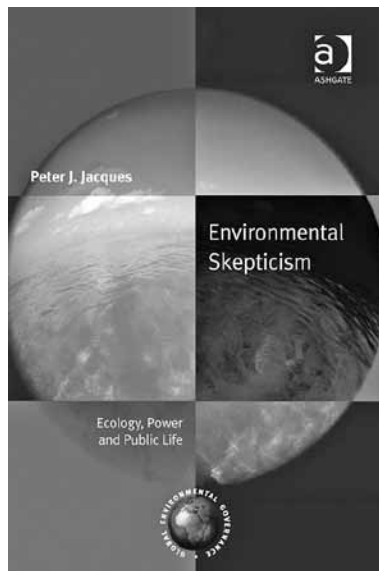
Mielenkiintoinen on myös Jacquesin näkemys siitä, miten skeptikkojen kanssa tulisi toimia. Esimerkiksi ilmastonmuutoksesta puhuttaessa tyypillinen tapa reagoida skeptikkojen esittämiin väittämiin on aloittaa loputon keskustelu tieteellisistä tuloksista ja niiden tulkinnoista.

Kirjoittaja toteaa itsekkin osallistuneensa tällaiseen keskusteluun, mutta todennut sen sittemmin hyödyttömäksi. Parempana ratkaisuna hän pitää sitä, että huomio kiinnitetään tieteellisen tiedon tuottamisen prosesseihin, jotka takaavat tiedon luotettavuuden.

Jacques pyrkii myös tulkitsemaan ja ymmärtämään liikettä ja sen toimintaa käyttäen tukenaan monia arvovaltaisia yhteiskuntatieteellisiä kirjoittajia ja heidän ajatuksiaan. Modernisaatio, teollinen yhteiskunta, globalisaatio ja teoria maailmanjärjestelmästä ovat Jacquesin tulkinnan keskeiset elementit. Kirjoittaja näyttää ajattelevan, että mitä enemmän hän vyöryttää arvovaltaisia tieteellisiä nimiä ajatuksensa taakse, sitä vakuuttavammalta hän kuulostaa. Itse ilmiön analysointi uhkaa kuitenkin unohtua. Ilmiselvää joka tapauksessa on, että kirjoittaja pyrkii rakentamaan varsin suurta, mahtipontistakin, teoriaa skeptisen vastarintaliikkeen olemuksen selvittämiseksi. Ilmiön hienojakoisempi tarkastelu ja hieman pienemmän mittakaavan teoretisointi olisi kuitenkin voinut antaa tarkemman kuvan tutkittavasta ilmiöstä.

Teoksen lopussa kirjoittaja esittää skeptisismille vaihtoehdon. Se on ”ekologinen julkinen elämä” (*ecological demos*), joka rakentuu demokraattisesti tuotetusta tiedosta, ekologisesti tietoisista subjekteista sekä julkisista ekologisista tiloista. Ekologia on kirjoittajan mielestä kokonaisvaltainen tapa lähestyä ”elämää”. Hän listaa periaatteita, joiden mukaan julkista keskustelua tulisi käydä, jotta se olisi mahdollisimman avointa ja moniäänistä.

Ekologinen julkinen elämä sisältää myös yksityisen tason. Ekologisesti tietoiset subjektit tunnistavat äärettömän määrän ”toisia” ja tiedostavat suhteensa heihin. Tämä ei kuitenkaan tapahdu ainoastaan instrumentaalisesti tai ”toisia” tuotteistamalla. Ekologiset subjektit toimivat yhteisössä niin, että kaikkien niiden, joihin yhteisön päätökset vaikuttavat, äänet pääsevät kuuluville. Yhteisöt ovat puolestaan luonteeltaan muuttuvia ja jatkuvasti itseään rakentavia. Ekologisen julkisen sfäärin toimint-

nan edellytyksenä on, että yhteisö tunnistaa omat rajansa ja kykenee neuvottelemaan niistä. Ekologinen julkinen elämä pyrkii muuttamaan prosessia, joka tekee ”toisista” käyttövaraa ”meitä” varten. Tavoitteena on laajentaa julkisen keskustelun piiriä, käsitellä ei-inhimillistä tasoa osana sitä ja rikastaa modernisaation kuihduttamia yhteiskunnallisia suhteita.

Teoksen teemat muistuttavat sosiologiasta kummuneita ajatuksia ekologista kansalaisista sekä politiikan tutkimuksessa käytyä keskustelua kansainvälisistä julkisista sfääreistä demokraattisen ja julkisen osallistumisen muotoina. Jacques liikkuukin sosiologisen ja politologi-

sen tutkimuksen välimaastossa. Teoksen keskeinen teema, vallan ja tiedon välinen suhde, jää valitettavan vähälle huomiolle. Esimerkiksi monet Michel Foucault’n ajatukset olisivat tukeneet Jacquesin näkemyksiä. Niiden avulla kirjoittajan pohdinnat hegemoniasta, tiedosta ja globaalin hallinnan luonteesta sekä skeptisen vastarintaliikkeen roolista sen osana olisivat ehkä jäsentyneet selkeämmin ja tarkemmin.

MONICA TENNBERG

*Arktinen keskus,
Lapin yliopisto*